

JAN DE CLERCK

(Oostende 1881 - 1962)

PASTER PYPE EN ZIJN VISSERS

(1920)

Olieverf op doek; 67 x 101 cm.

Getekend onderaan links

Privé verzameling

Ik voel me vereerd met de vraag van de vrienden van Jan De Clerck om over dit voor mij bijzonder werk: "Paster Pype en zijn vissers", mijn impressies weer te geven. Als opvolger van deze edelmoedige confrater in het priesterschap én als aalmoezenier ter zeevisserij heb ik gepoogd hieronder, in alle bescheidenheid en zonder pretenties een grote kunstkenner te zijn, te peilen naar de boodschap en de symboliek van dit kunstwerk.

Het is kenmerkend voor vele van onze Vlaamse kunstenaars dat ze, wellicht onder invloed van de tijdsgeest rond de eeuwwisseling en van de dartele sprongen in hun gemoed-sleven, in hun carrière plots een totaal nieuwe wending geven aan hun artistiek bezig-zijn. Veranderen ze niet van kunstvorm dan veranderen ze van stijl. Sommigen voelen zich geroepen om inspiratie te zoeken in het duister nachtleven en het nihilisme, anderen storten zich in het sociaal maatschappelijk engagement.

Tot deze laatste mogen we Jan De Clerck rekenen die van heel dichtbij de eerder gesloten vissersgemeenschap mee-beleefde, die sociaal en door hun werk, van de zee afhankelijk waren.

Van op afstand en steeds dichterbij leerde Jan De Clerck de in 1894, door e.h. Henri Pype, opgerichte vissersgilde: "'t Zal wel gaan" kennen. Ook toen huldigde men de kerkelijk-pastorale opvatting dat de verheffing van de ziel het best door de cultuur kon ondersteund worden. Het zal wel geen toeval geweest zijn dat Jan De Clerck, binnen die vissersgilde, wellicht op aansporing van Paster Pype zelf, de vissers zang en toneel aanleerde. Dit resulteerde in de oprichting van een groep "Kunst genegen" waarvan De Clerck voorzitter-stichter werd. Deze vereniging organiseerde een nuttige vrijetijds-besteding voor de vissers en was de stuwende kracht achter heel wat culturele evenementen.

Deze nobele activiteiten met eenvoudige vissers in de hun zo eigen volksaard werden voor de kunstenaar de voedingsbodem voor een, door hemzelf als 'folkloristisch' omschreven reeks van werken met het vissersmilieu als onderwerp. Tot deze reeks behoren ondermeer: "Oude vismijn", "Grote zus", "Moeilijke berekening", en nog andere.

Het schilderij 'Paster Pype en zijn vissers' werd wellicht rond 1920 op doek gezet door een man die van heel dichtbij zag en hoorde wat die priester, toen reeds een éminence grise geworden, voor zijn vissers betekende. Hij was hun geleerde..., hun voorman en herder, hun beschermer en verdediger, hij was hun vader... 'de vader der vissers'.

Jan De Clerck plaatste zijn figuren als typen op het voorplan, omgeven van duidelijke contouren, het geheel uitgewerkt in verrassende kleuren. Het is alsof we een fragment voor ogen krijgen van een moderne striptekening, waarin het niet zozeer om de compositie van het beeld te doen is, als wél om de boodschap.

"Stemmen verstomden, een korte stilte viel even en verdronk dan in een uitbundige begroeting toen Menhère Henri in de deuropening verscheen... Paster Pype, de Oostendse Daens, die als priester opkwam voor de rechten van de vissers en hun gezinnen, en die deze ruige bonken in het kleine hart wisten te treffen en aan te spreken, komt in hun midden".

Paster Pype kende zijn belhamels en wist ze altijd te vinden in één van de vele visserscafés aan de kaai. Wellicht krijgen we hier een binnenzicht van het café aan de viskaai van Oostende waar Paster Pypes vissersgilde gevestigd was. Het werd uitgebaat door de grootouders van Jacques Asaert, leerling van Jan De Clerck.

De Clerck toont hier de Oostendse vissers, peilend naar hun gemoed, en ook de symboliek die erachter steekt hoeven we niet ver te zoeken: De roodgloeiende pot van de vlaamse stoof was een weldaad voor het door wind en zee getekende lijf. De witte gloed in de kop van Paster Pype gaf vertrouwen en verwarmde de harten van "zijn"vissers.

Jan De Clerck brengt ons in die eerder naïve tekening een reeks van scherpgetekende koppen totaal zonder schaduw. Aan het gezicht van Paster Pype in een lichtgetint geel aureool lijkt meer zorg besteed.

"Paster Pype en zijn vissers", een fragment uit het leven van een sociaal bewogen priester. Een testament in kleuren.

Oostende, 14 september 1995,
Dirk Demaeght, aalmoezenier ter Zeevisserij